

ПРОЦЕСИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАВДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ ФРАЗЕОЛОГІЇ

Максимова Анна Ярославівна,

кандидат наук з державного управління,
викладач кафедри міжнародних відносин та соціально-гуманітарних дисциплін
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
ORCID ID: 0000-0002-8332-4988

У статті окреслено процеси глобалізації та охарактеризовано його вплив на мовні процеси, формування мови міжнародного рівня. Виділено чотири етапи цивілізації, що впливали на розвиток американської англійської мови.

Американська англійська та британська англійська мають багато чого спільного, що обумовило зрозумілість і легкість у використанні, а також сприяло ствердженню першої як міжнародної мови у світі.

Обґрунтовано тезу: щоб будь-яка мова стала мовою глобального та ділового спілкування потрібно, щоб економіка країни здійснювала вагомий вплив на світовий економічний розвиток, мала потужний політичний вплив на глобальний розвиток. Охарактеризовано, що на політичному, економічному та культурному рівні створено передумови для запровадження американської англійської як глобальної мови.

До завдань фразеології як лінгвістичної дисципліни входить всебічне вивчення фразеологічного фонду тієї чи іншої мови. Важливими аспектами дослідження цієї науки є: стійкість фразеологічних одиниць, системність фразеології і семантична структура фразеологічних одиниць, їх походження й основні функції.

Лінгвокультурологічна цінність американських фразеологізмів англійської мови полягає у відображенні світобачення американців, їх цінностей, визначення місця нації в загальноцивілізаційному культурному розвитку.

Саме у фразеології накопичений досвід багатьох поколінь зі своїми, тільки їм властивими особливостями, що становлять самобутність кожного народу. Вихідною тезою досліджень культурно-національної специфіки фразем є наявність у них своїх способів її відображення і засобів співвіднесення з нею.

У парадигмі сучасної науки дослідження фразеологізмів передбачає здійснення лінгвокультурного та когнітивно-культурологічного аналізу. Американська англійська розвивалася під впливом глобалізаційних змін. У статті визначено, що глобалізаційний розвиток і поява міжнародної мови американської англійської стали нагальною потребою у ХХІ столітті з метою спрощення ведення ділової документації та комунікації між країнами. Потребу використання американської англійської як міжнародної призвидили воєнні конфлікти, революційні події, розвиток космічної галузі, медицини, інформаційних технологій. Глобалізаційний розвиток і поступове встановлення американської англійської як міжнародної мови пов'язані з першою масовою міграцією. Американські фразеологізми, що з'являються в цій мові, відображають емоції, образи, зацікавлення американського народу. Водночас фразеологізми англійської мови містять історію людства.

Ключові слова: глобалізація, завдання, англійські фразеологізми, етапи, лінгвокультурний аналіз, когнітивний аналіз.

Максимова Анна. Globalization processes and the tasks of English phraseology

The article outlines the processes of globalization and characterizes its influence on language processes, the formation of an international language. Four stages of civilization are distinguished, which determined the development of the American English language.

American English and British English have much in common, which has led to their comprehensibility and ease of use, and has contributed to the establishment of the first as an international language in the world.

It is justified that any language has become the language of global and business communication, so that the country's economy has a significant impact on world economic development, has a powerful political influence on global development. It is characterized that the prerequisites for the introduction of American English as a global language have been created at the political, economic and cultural levels.

The tasks of phraseology as a linguistic discipline include a comprehensive study of the phraseological fund of a particular language. Important aspects of the study of this science are: the stability of phraseological units, the systematicity of phraseology and the semantic structure of phraseological units, their origin and main functions.

The linguistic and cultural value of American phraseological units of the English language lies in the reflection of the worldview of Americans, their values, and the determination of the nation's place in the overall civilizational cultural development.

It is in phraseology that the accumulated experience of many generations with their own unique features that make up the identity of each people. The starting point of research into the cultural and national specificity of phrases is that they have their own ways of displaying it and means of correlation with it.

In the paradigm of modern science, the study of idioms involves the implementation of linguistic and cultural and cognitive-cultural analysis. American English developed under the influence of globalization changes. The article determined that the development of globalization and the emergence of the international language of American English became an urgent need in the 21st century in order to simplify business documentation and communication between countries. The need to use American English as an international language was accelerated by military conflicts, revolutionary events, the development of the space industry, medicine, and information technology. The development of globalization and the gradual establishment of American English as an international language is associated with the first mass migration. American idioms that appear in this language reflect the emotions, images, interests of the American people. At the same time, the phraseological units of the English language contain the history of mankind.

Key words: globalization, tasks, English idioms, stages, linguistic and cultural analysis, cognitive analysis.

Вступ. У ХХІ столітті розвиток мови – це динамічний процес, що містить історію народу та людства загалом. Такою мовою на сьогодні стала американська англійська, що є мовою міжнародного спілкування. Англійська мова є світовим лідером, що обумовило перехід всієї ділової документації на англійську. У ході історичного розвитку виокремилися британська англійська й американська англійська. Американська англійська стала головною рушійною силою, що відбиває цивілізаційний розвиток і зберігає історію людства протягом ХХ та ХХІ століття, що привертає увагу філологів з усього світу актуалізує потребу дослідження американської мови.

Матеріали та методи. У роботі наведені дані протягом першої половини ХХІ століття. У лінгвістичному просторі найбільш дослідженим є британська англійська. Процес створення сучасної американської британської досліджували Дж. Макуїн, Т. Кейбл, А. Бау. Історію британської англійської досліджували Ф. Серсіганні, Е. Добсон, Й. Грцега, М. Шонер, Р. Хог, М. Шелер. Серед вітчизняних науковців американські фразеологізми досліджували Ю. Зацний, К. Савчук [3]. Проте всі вищенаведені дослідження не приділяли достатньо уваги дослідженню еволюції фразеологізмів англійської мови. Під час дослідження був використаний компаративний метод (порівняння британської англійської з американською англійською), дедуктивний метод (для вивчення причин лідерства американської англійської), індукція (для опису міжнародних мов). Метою цього дослідження є вивчення особливостей глобалізації у загальноцивілізаційному розвитку американської англійської мови.

Результати. Наявність мови та функціонування держави є взаємозалежними поняттями. Сучасна американська держава проходить свій транзитивний розвиток від колонізації території до формування потужної наддержави. Як зазначає А. Подп'ятнікова, «будь-яка держава розвивається у мінливому зовнішньому та внутрішньому просторі, в якому ціннісні орієнтації суспільства відіграють ключову роль у виникненні та розвитку демократичних інститутів» [1, с. 8], тому словниковий склад будь-якої мови постійно вдосконалюється. Важливу роль у цьому напрямі відіграє держава та її державне регулювання [2, с. 121], оскільки держава, модернізуючи всі сфери життєдіяльності, потребує відповідного понятійно-категоріального апарату, створюючи передумови для розвитку мови.

Історичні процеси світового розвитку країн можна охарактеризувати як секуляризацію: виокремлення державних меж, мов, формування національної ідентичності та напрямів цивілізаційного розвитку, наслідком чого створено багато країн, мов. Цей процес національної ідентифікації та пошуку й досі триває на євразійському континенті, що виражається в поглибленому вивченні культури та традицій народів.

В історії світової глобалізації ми пропонуємо виділити чотири етапи бурхливого розвитку американської англійської мови:

1) 1917–1945 рр. – перша хвиля міграції, що обумовлено війнами, революціями. Люди з європейського

континенту рятувалися до США в пошуках мирного безпечного життя, де навіть можуть мати перспективне майбутнє та можливість збагатитися;

2) 1960–1990 рр. – розвиток космічної галузі, медичної та науково-технічна революція спричинили вживання слів, що ввійшли у вжиток американської англійської та у всьому глобалізованому світі;

3) 2000–2010 рр. – загальносвітова хвиля боротьби з тероризмом і поява мобільних телефонів спричинили появу мобільних нових слів як у світовому просторі, так в американській англійській;

4) від 2010 до сьогодні – глобалізація обумовила появу нових гаджетів, девайсів, соціальних мереж, що спричинило нову хвилю розвитку американської англійської та глобалізації.

Зараз на нашій планеті функціонує майже 2700 мов із понад 7168 діалектів. Понад половини населення світу використовує лише 23 мови. За версією Ethnologue, виділяються 152 мовні родини. Найлегшими мовами у світі для вивчення вважаються англійська, німецька, французька, італійська.

Подібна ситуація у світі актуалізувала потребу використання знайомих мов у процесі міжнародного спілкування. Проте в певний проміжок часу виникла потреба у використанні однієї мови, що була зрозуміла всьому світові, з метою спрощення світової торгівлі та ділової комунікації. Міжнародною мовою є мова, яку переважно вивчають у світі як другу іноземну мову. На цей час офіційними мовами ООН вважаються англійська, арабська, іспанська, китайська та французька.

У 1990-х рр. відбулося укріплення США на міжнародній арені. Становленню США як сильної держави сприяла відокремленість північноамериканського континенту морем, що автоматично зменшило кількість нападів ззовні, на відміну від європейського континенту. Наявність великої кількості емігрантів обумовила потребу врахування інтересів усіх членів суспільства та сприяла демократичному розвитку США. Поширення британської англійської в ХІХ столітті у колоніях створило передумови для поширення американської англійської в сучасному світі. Схожість американської англійської з британською обумовила зрозумілість і легкість у використанні, що також сприяло ствердженню першої як міжнародної мови у світі.

Британська англійська й американська англійська мають багато чого спільного, а саме: походження від латинської, відсутність родів, мінімальна кількість артиклів, відсутність відмінків, відмінювання за родами та проста дієслівна граматики, на відміну від інших мов. Знання мінімальної кількості дієслів забезпечить можливість вираження думки за допомогою додавання прикметників. Усе вищенаведене забезпечило лідерські позиції американській англійській на світовій арені.

Проте на світовому ринку існують конкуруючі мови, що обумовлено чисельністю населення та роллю мови у світі. Останній чинник пов'язаний із чисельністю колоній у минулому, зокрема, це іспанська та французькі мови. За чисельністю населення та за впливом на світову економіку потиснути американську англійську має

всі можливості китайська. Однак, незважаючи на вагомий вплив Китаю на світову економіку, ми не бачимо перспектив становлення китайської мови як лідера, що обумовлено її складністю та незвичністю для більшої частини світу. Ієрогліфи для переважної частини планети є складними у використанні та є незвичною формою висловлення й передачі власної думки.

Теоретично іспанська мова могла б претендувати на глобальну мову, проте її граматику складніша та роль Іспанії на політичній арені не настільки вагома, щоб реалізувати перехід іспанської на мову ділової комунікації світового рівня. Французька мова внаслідок свого колоніального минулого також могла б стати мовою глобального спілкування. За складністю французька граматику складніша, ніж англійська, але легша за іспанську, що обумовлює її простоту та зрозумілість у використанні. Наразі немає політичного рішення просунути французьку мову як мову ділового спілкування. Англійська мова простіша, на відміну від французької.

До мов світових лідерів належать англійська, китайська, іспанська, французька, російська. Російська мова з огляду на проведення окупаційної війни на території України значно зменшила свою популярність, хоча вона ще залишається мовою ООН.

Підсумовуючи вищенаведене, потрібно зазначити, що в отриманні статусу мови міжнародного спілкування важливу роль відіграє економіка цієї країни, її сформовані демократичні цінності та вплив політичної еліти на врегулювання конфліктів у світі. Водночас країна, що претендує на ствердження власної мови як міжнародної, має бути технологічно розвиненою, що забезпечувало б лідерські позиції у світі та перевагу над іншими країнами.

Потреба в існуванні глобальної мови обумовлена тим, що національна ідентифікація, мова сприяють самовираженню нації та її культурі, але водночас ускладнюють процес комунікації. Саме глобалізація передбачає спрощення процесу комунікації та запровадження однієї глобальної мови, яка була б зрозумілою, доступною у вивченні та визнана у всьому світі, і такою мовою стала американська англійська. Передумовами поширення американської англійської як глобальної мови є поширення британської англійської в колоніях протягом XIX–XX ст.

Отже, підсумовуючи вищенаведене, на політичному, економічному та культурному рівні створено передумови для запровадження американської англійської як глобальної мови.

У XXI столітті розвиток суспільства став глобалізаційним, що сприяло появі нових словотвірних форм, нових словосполучень і створило передумови запозичення нових слів з інших мов. Процеси глобалізації не оминули розвиток англійської мови. У XXI столітті підвищився статус американської держави, що спричинило появу великої кількості емігрантів. Водночас дипломатичні відносини та політична ситуація між країнами вплинули на розвиток американської англійської. Зокрема, йдеться про поступове потепління у відносинах між Росією та США, появу Китаю на політич-

ній арені як сильного гравця, а також масовий туризм на острів Балі, Карибські острови. Створення ЄС теж вплинуло на розвиток американської англійської. Поширенням COVID-19 з Китаю по всьому світу обумовлене поширення відповідної лексики в європейських країнах, Північній та Південній Америці. Водночас сидіння вдома спричинило появу нових слів і виразів у сфері роботи, відпочинку, спорту та дозвілля. COVID-19 став поштовхом до інтенсивного використання інтернет-технологій та онлайн-спілкування.

Американська англійська розвивається у досить специфічний час. З одного боку, наприкінці XX століття визначилося чітке лідерство американської англійської, як наслідок, вона стала мовою світової спільноти. Водночас американська англійська стала офіційною діловою мовою (мовою контрактів, угод).

До завдань американської англійської фразеології є класифікація за тематиками, визначення провідних чинників словотворення, здійснення морфологічного аналізу, вивчення стійкості фразеологічних виразів, дослідження системності фразеологічних одиниць та аналіз їх семантичної структури. Вивчення походження та визначення її функцій є також завданнями американської англійської фразеології.

На американську фразеологію у першій половині XXI століття особливий вплив здійснив розвиток інформаційних технологій, обумовлюючи появу нових фразеологічних виразів. Водночас утворюються фразеологічні вирази, що стали стійкими. Сьогодні фразеологічні вирази, що пов'язані з COVID-19, мають тимчасовий характер.

До завдань фразеології як лінгвістичної дисципліни входить всебічне вивчення фразеологічного фонду тієї чи іншої мови. Важливими аспектами дослідження цієї науки є: стійкість фразеологічних одиниць, системність фразеології і семантична структура фразеологічних одиниць, їх походження й основні функції. Особливо складною галуззю фразеології є переклад фразеологічних одиниць, що вимагає чималого досвіду у сфері дослідження цієї дисципліни.

Лінгвокультурологічна цінність американських фразеологізмів англійської мови полягає у відображенні світобачення американців, їх цінностей, визначення місця нації в загальноцивілізаційному культурному розвитку.

Саме у фразеології накопичений досвід багатьох поколінь зі своїми, тільки їм властивими особливостями, що становлять самобутність кожного народу. Вихідною тезою досліджень культурно-національної специфіки фразем є наявність у них своїх способів її відображення і засобів співвіднесення з нею.

Парадигма сучасної науки дослідження фразеологізмів передбачає здійснення лінгвокультурного та когнітивно-культурологічного аналізу. Пізнавальний аспект у вивченні фразеологізмів стосується дослідження їх етнокультурної семантики. Зокрема, важливу увагу доцільно приділити фразеологізмам, що є водночас номінативними мовними одиницями, їх денотативно-сигніфікативному аспекту, їх конотаціям, емоціям

та образам. Саме різноманітні конотації, емоції, образи й експресії відрізняють фразеологізм від звичайних слів.

Лінгвокультурологічний аспект вивчення фразеологізмів американської англійської передбачає знаходження й опис взаємозв'язку культурою мови із семантикою фразем. Мета лінгвокультурологічного аналізу полягатиме в розумінні сутності найбільш значущих одиниць фразеології під час живого спілкування, тобто в дискурсі. Зокрема, потрібно дослідити, які американські фразеологізми застосовуються в дискурсивних практиках і у якому значенні. Такий підхід допоможе осягнути сенс американських фразеологізмів, їх образність, змістовне наповнення і встановити взаємозв'язок культури та мови.

До завдань лінгвокультурології, а саме лінгвокультурологічного аналізу й опису фразем, входить вивчення здатності носіїв мови й культури до інтерпретації стійких висловів як знаків «мови» культури, осягнення розумом та усвідомлення втілених у них настанов культури в мовленнєвій діяльності. Суть такого підходу полягає в тому, що мовна компетенція розглядається як володіння не тільки лінгвальним кодом, а й усіма тими типами широкого фонового знання, які притаманні як мовцю / авторові, так і слухачу / читачеві. Докладний аналіз інформації, збереженої у внутрішніх формах, допомагає зрозуміти наївне уявлення про світ народу, який розмовляє певною мовою, і деякі риси його національного характеру.

Найбільш інформативними у плані лінгвокультурологічного аналізу є фразеологічні єдності й такі фразеологічні сполучення, що виражають національне образно-асоціативне мислення народу – носія певної мови. У мові є багато фразем, у значенні яких велику роль відіграє денотативний аспект, завдяки якому можна судити про побут і звичаї народу, його традиції, вірування – усе те, що входить у поняття «культурна інформація». Водночас у багатьох фраземах культурна інформація прихована в образному розумінні та в конотативних аспектах його значення.

Висновки. Глобалізація і розвиток мови є взаємообумовленими поняттями. Американська англійська розвивалася під впливом глобалізаційних змін. Глобалізаційний розвиток і поява міжнародної мови американської англійської стали нагальною потребою у ХХІ столітті з метою спрощення ведення ділової документації та комунікації між країнами. Потребу використання американської англійської як міжнародної пришвидшили воєнні конфлікти, революційні події, розвиток космічної галузі, медицини, інформаційних технологій. Американські фразеологізми, що почали з'являтися в цій мові, відображають емоції, образи, зацікавлення американського народу в контексті загальноцивілізаційного розвитку. Перспективами подальших наукових досліджень є вивчення фразеологізмів англійської мови першої чверті ХХІ століття.

Література:

1. Подп'ятнікова А. Я. Мотиваційний механізм державного регулювання розвитку транзитного потенціалу. *Державне управління та місцеве самоврядування: зб. наук. праць*, 2014. № 4 (23). Дніпропетровськ, ДРІДУ НАДУ. С. 120–129.
2. Подп'ятнікова А. Я. Особливості розвитку демократичного транзиту в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Державне управління*. 2019. Том 30 (69). № 5. Київ : Видавничий дім «Гельветика». С. 7–11.
3. Савчук К. Відображення картини світу у фразеології американського варіанта англійської мови. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*, 2013. № 18. С. 184–188.

References:

1. Podpyatnikova, A. Ya. (2014). Motyvatsiynny mekhanizm derzhavnoho rehulyuvannya rozvytku tranzytnoho potentsialu [Motivational mechanism of state regulation of development of transit potential]. *Derzhavne upravlinnya ta mistseve samovryaduvannya: zb. nauk. prats* [Dnipropetrovsk: State administration and local self-government: collection of scientific works], volume 4. p. 120–129 [in Ukrainian].
2. Podpyatnikova, A. Ya. (2019). Osoblyvosti rozvytku demokratychnoho tranzytu v Ukrayini [Features of the development of democratic transit in Ukraine]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernads'koho. Seriya: Derzhavne upravlinnya* [Academic notes of TNU named after V.I. Vernadskyi. Series: Public administration]. Kyiv: "Gelvetyka", Volume 30 (69) iss. 5, pp. 7–12 [in Ukrainian].
3. Savchuk, K. (2013). Vidobrazhennya kartyny svitu u frazeolohiyi amerykans'koho varianta anhliys'koyi movy [Reflection of the picture of the world in the phraseology of the American variant of the English language]. iss. 18, pp. 184–188 [in Ukrainian].